

“Hi ha massa interessos polítics a satanitzar el món àrab”

Què representa aquest diccionari?

—Amb la quantitat d'immigrants de procedència àrab que tenim vivint a casa nostra, necessitàvem presentar-nos als seus països, on no saben res de nosaltres. A més, es tracta d'una eina bàsica per a comprendre una cultura amb la qual tenim una llarga tradició històrica i que ara està d'actualitat a través de l'islam.

—Aquí ens referim al món àrab amb etiquetes massa simples, oi?

—Sí. Un àrab no és automàticament musulmà. *Arab* és un concepte ètnico-lingüístic i *musulmà*, un concepte religiós. És veritat que la religió que impera a la majoria de països àrabs és la musulmana. Però també hi ha àrabs que professen unes altres religions com el cristianisme, sobretot a països del Pròxim Orient, com ara Síria i el Líban, que van viure de prop el naixement del cristianisme.

—Com és possible que durant tant de temps ens hàgim girat d'esquena a una cultura que ocupà la nostra terra gairebé vuit segles?

—Perquè les entitats nacionals es fan negant-ne unes altres i sobretot quan hi ha hagut guerres. Els estats cristians que

El català ja s'ha presentat al món àrab. I ho ha fet a través del primer diccionari àrab-català, editat per Enciclopèdia Catalana. EL TEMPS ha parlat amb l'artífex d'aquesta obra ingent, Margarita Castells, arabista de la UB.

hi havia abans es feien a base de lluitar contra el moro. El moro era l'enemic i s'havia d'expulsar. No hi havia cap interès cultural, era una altra època i això deixa un pòsit. Quan el 1492 els reis catòlics conqueriren el reialme de Granada i posaren fi a la Reconquesta, el moro encara no havia estat eliminat del tot. Hi ha documents que parlen de la “brutícia que encara s'havia de netejar”. Tots havíem de ser de sang cristiana.

D'aquí ve que s'instaurés la Inquisició. També proliferaren les denúncies de gent que sospitava que un veí seu tenia una ascendència musulmana. Després de l'expulsió dels jueus, la culminació de tot plegat arribà el 1608 amb l'expulsió dels moriscos, els descendents dels musulmans. L'interès per aquest passat no es despertà fins al segle XIX. Com que ja era llunyà, ja no feia nosa, era vist com un passat curiós i exòtic. Aleshores es posaren a estudiar-lo filòlegs i historiadors.

—D'ençà de l'11S el món àrab no ha deixat de ser satanitzat. Com pot treure's de sobre aquesta mala fama?

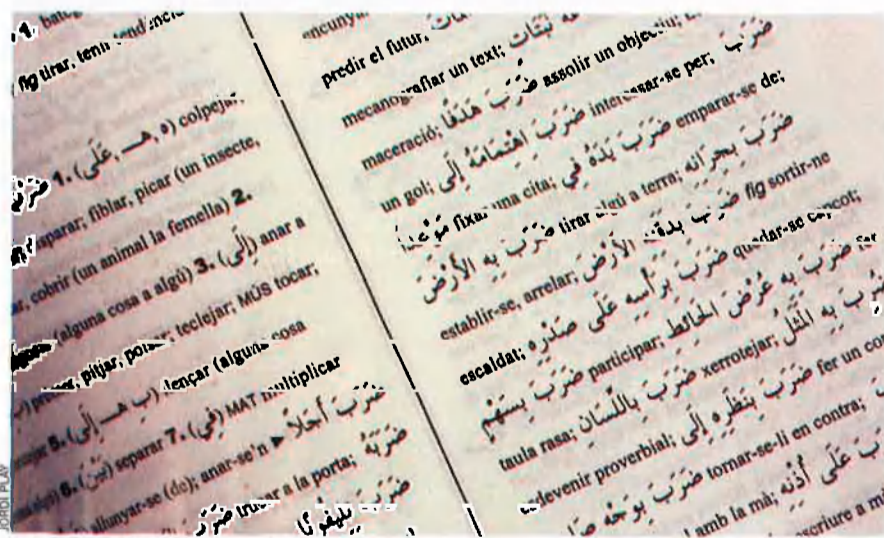
—Ho veig difícil. Hi ha molts interessos polítics en joc. A algunes monarquies de països àrabs ja els interessa de tenir una imatge negativa a occident per a mantenir-se al poder. No parlo pas de l'Iraq ni dels altres països que componen l'eix del mal, sinó del països del golf Pèrsic, com ara l'Aràbia Saudita. Amb els pactes de petroli que tenen, oficialment gaudeixen de més bona propaganda mediàtica, però de sotamà financen el fanatisme per controlar les altres poblacions veïnes. Des d'occident encara hi ha menys interès a oferir una altra imatge del món àrab. Els centres de poder volen tenir un enemic i des de l'enfonsament de la Unió Soviètica l'enemic que s'ha de demonitzar és l'islam. Però el món àrab no es cap dimoni. Dir això és molt medieval, no va enlloc.

—Què me'n dieu, de l'Aliança de Civilitzacions? Hi creieu?

—No. Es pot parlar d'aliança, però no de civilitzacions. El que hi ha són aliances de poder. Els grans congressos són molta despesa per a poca cosa. Crec més en petites coses concretes, en gent que treballa aquí, com els mediadors culturals.

—Sempre es parla de la tolerància envers els països àrabs, però quan ells vénen aquí intenten imposar els seus costums. Què en penseu?

—Falta molta comprensió tant de

Per a Margarita Castells, calla el diccionari àrab-català per a poder comprendre una cultura amb la qual hem tingut un fort lligam al llarg de la història.

"El fet de conèixer la història m'ha fet relativitzar-ho tot. Els mals moments en la relació entre orient i occident, com el d'ara, ja han passat i n'han vingut uns altres"

l'una banda com de l'altra. Qualsevol imposició em sembla malament. Hi ha d'haver uns límits. En el cas del vel en les dones, mentre se'ls vegi la cara i les puguem identificar em sembla bé. En canvi, el *burka*, no.

—Però el vel igualment és un element masculista?

—El problema del vel ve de mil·lennis enrere i és un signe de la misogínia característica de totes les religions del món. En el cas de l'islam, el carrer és concebut com un espai masculí. Quan la dona entra en aquest espai s'ha de tapar més que la cara, els cabells, que són vistos com un element diabòlic perquè distreuen massa l'home. Això és perillós i, per tant, s'ha d'amagar. Sembla infantil, però és així. El cristianisme també té una llarga tradició misògina: sempre ha identificat la dona amb el dimoni, amb la temptació.

—Què n'opineu, de la utilització del vel a les escoles d'aquí?

—La cosa lògica seria que cada col·legi tingués unes normes. Si a un pare no li agraden aquestes normes, doncs hauria de tenir l'opció d'anar a un altre col·legi amb unes altres normes. El

multiculturalisme s'ha d'afrontar amb respecte. Tots hem d'aprendre de tots.

—Però el respecte que aquí tenim envers els àrabs, el tenen ells amb nosaltres quan anem als seus països?

—Fa molts d'anys que viatjo per aquestes terres i mai no m'he sentit agredida. El món àrab no és un bloc homogeni. Són més de 21 països i no els podem ficar tots al mateix sac. No és veritat que a tot el món àrab no es deixin construir esglésies. Síria i Líbia, per exemple, són plens d'esglésies al costat de mesquites. Amb minifaldilla, s'hi pot anar segons a quin país. Cal saber diferenciar entre la llei i els costums. Hi ha països on no em poso el vel perquè no hi ha cap llei que hi obligui i no passa res. En alguns altres jo no hi puc entrar pel simple fet de no ser casada; ho diu la llei. Què hi farem, és així!

—I què me'n dieu de l'orgull amb què occident mira orient?

—La memòria és de fa quatre dies. Des de Crist hi va haver molt de temps en què occident admirava orient. Aquest sentiment de superioritat d'ara ve del segle XIX, l'època en què occident va passar a ser el dominador del món.

Durant l'edat mitjana, però, l'àrab era la llengua de cultura amb què es traduïren els clàssics grecs. Després, amb les traduccions de l'àrab al llatí vam tenir la tecnologia del Renaixement.

—Sou pessimista pel que fa a les relacions entre occident i orient?

—No. El fet de conèixer la història m'ha fet relativitzar-ho tot. Els moments dolents d'ara ja han passat i n'han vingut uns altres. Tampoc no hem pas de repetir res de la història. Ara la societat accelera cap a llocs molt imprevisibles, les cultures són més obertes. Però sí que veig clar que no es pot anar contra els grans fenòmens migratoris perquè sempre han existit.

—I què en penseu, de les accions policiaques contra grups islamistes a l'estat espanyol?

—Després de l'atemptat de Madrid la policia no pot abaixar la guàrdia. Qualsevol petit moviment crea sospites i aixeca pors i recels. Ara ens trobem en aquesta dinàmica, què hi farem! És evident que els atemptats terroristes fan molt de mal al món àrab.

Antoni Janer Torrens